

RetorikMagasinet

Bryr sig makt om kön?

Män och kvinnor i den politiska journalistiken

Hitler om propaganda

Häxdoktors egen brygd

När varumärket krockar

Handling är retorik!

Att tala är att lyssna

Intervju med Wayne Booth

Tobleronetalet

Politisk retorik. Alla talar om det - igen. Men vem kommer ihåg det? Försvartalet. Tobleronetalet. Redan 1995 skrev Peter Cassirer en analys av Mona Sahlins tal – till det danska RetorikMagasinet (det fanns inget svenskt då). Med en nyskriven efterskrift publicerar vi därför för första gången på svenska Cassirers analys av Mona Sahlins förvandling från favoriten Mona till hackkycklingen Sahlin.

Av Peter Cassirer

Hade det bara berott på Mona Sahlins försvarstal den 16 oktober hade hennes närmaste framtid varit säkrad. Sahlin har sannolikt inte studerat retorik; ändå tillämpade hon en rad av de strategier som sedan urminnes tid har varit verkningsfulla i retoriken.

Inledningen var dock lite olycksbådande: att Sahlin satt alldeles ensam i en rad mycket tomma stolar kunde till en början ge intrycket att hon inte bara var ensam utan också övergiven. Men genom den starka ton av förorättad oskuld som hon så småningom gav sitt anförande blev intrycket snarare "ensam men stark".

På samma sätt var hennes inledande anmärkningar till den församlade journalistkåren lite oroväckande. På väg till sin plats muttrar hon något om det stora uppådet i jämförelse med intresset för tilläggspropositionen och när hon sedan

talade angrep hon journalisterna med det kollektiva tilltalet ni. Det var knappast välbetänkt, eftersom hon därigenom också inkluderade mindre kritiskt inställda journalister i gruppen:

Ni är på mina barn och frågar, hör du, när mamma köper leksaker till er, brukar hon ha kort eller kontanter?

Det är ingen bra strategi att göra sig till fiende med fler än nödvändigt. Senare i anförandets lopp nämner hon dock några journalister vid namn som enligt Sahlins uppfattning har gjort sig skyldiga till de mest flagranta övertrampen. Om hon hade tillämpat den linjen hela vägen hade säkert åtminstone några journalister känt sig mindre angripna. När hon säger i mitten av talet "Till skillnad från er så kollar jag detta" så upplevde sig rimligen flera journalister som orättvist behandlad. Å andra sidan fick Sahlins användning av detta generella ni en

"Jag känner mig smutsig". Mona Sahlin på presskonferensen 16 okt 1995. (foto: Pavel Flato/Pica)

oväntad effekt åtminstone på mig: i slutet av talet kände jag mig faktiskt lite skamsen för att jag så okritiskt hade gått på

Genom den starka ton av förorättad oskuld som hon så småningom gav sitt anförande blev intrycket snarare "ensam men stark".

löpsedlarnas påståenden och kände mig också inkluderad i Sahlins *ni*. På det viset vände Mona Sahlin en i och för sig mindre gynnsam taktik till sin egen fördel — ett typiskt tecken på en bra retoriker. För om det är något som utmärker en sådan så är det att han eller hon kan göra ganska grova brott mot retorikens regelbok utan att det upplevs som störande. (Vi hade t.ex. overseende med Gunnar Strängs bruk av främmande ord och uttryck som vi inte hade accepterat hos andra!)

I övrigt gjorde dock Sahlin knappast några retoriska misstag. Efter klassiskt recept av Cicero började hon med att säga vad hon skulle tala om:

Nu ska ni få höra min historia. Jag ska gå igenom min ekonomi, jag ska gå igenom jobbet kort, jag ska gå igenom — lite i alla fall — mitt liv som politiker. Jag ska berätta vad jag tycker om media, inte för att ni är skurkar utan berätta hur jag har upplevt dom här dagarna, och sedan ska jag berätta om vilka slutsatser som jag har dragit.

Redan här kan vi notera flera retoriska finesser. Att tre gånger upprepa samma inledning till en mening ("Jag ska gå igenom...") har alltsedan retorikens födelse ansetts bidra till att förstärka budskapet i anförandet. Det är samma teknik som Sahlin använder när hon i slutet ställer de tre frågorna: "Kan jag det nu? Vill partiet ha mig nu? Vill jag ställa upp nu? Finns det någon som kan lita på mig nu?" Vi ser den fyra

gångar varierade frågan och denna gång är det inte början på satsen utan sista ordet (nu) som upprepas.

En styrka hos Mona Sahlin har varit hennes enkelhet: hon talar vanlig, begriplig svenska och inte någon politikerjargong. Hela hennes anförande visar prov på det. Visserligen har hon ett utskrivet manus, men inte en sekund låter hennes anförande uppläst. Om man bad en svensklärare att rätta texten skulle han ha mycket att anmärka på, särskilt vad avser meningsbyggnaden — NB ur skriftspråklig synvinkel. Precis som Olof Palme på sin tid så talar Sahlin talspråk och talar därför begripligt.

Till det begripliga hör att en del ord som alltid används i talspråk men som kan strykas i skriftspråk finns med hos Sahlin. Hon stryker inte hjälpverbet ska när hon räknar upp vad hon ska gå igenom, vilket man kunde (ha) gjort i skrift. Likadant med som: ”vilka slutsatser jag dragit” hade varit normalt skriftspråk och — dessvärre — också normalt politiker-talspråk. Att sådana i och för sig inte helt outhärliga ord finns med bidrar avsevärt till att göra språket lyssningsbart. Vardagligt är också ordvalet: Sahlin kallar posten som vice statsminister för *jobbet*, som om det vore vilket kneg som helst.

Efter inledningen slår Sahlin fast själva tesen för sitt anförande:

Jag är kanske mig inte slarvig med vare sig politiken eller med mina ungers liv. Och jag är kanske mig ingen obederlig person och jag är ingen fifflare. Här känner jag mig oehört stridslysten och jag tror att ni kommer att förstå när jag går igenom min bild varför jag känner mig så arg.

Efter denna krigsförklaring börjar hon sin redogörelse om eventuellt spärrade kreditkort, en obetald TV-avgift och slutligen kvars-katten, som behandlas ganska ingående och där Sahlin hävdar att en rest på 1.640 kronor av misstag lämnats till indrivning. Om kontokortet säger hon:

Jag lämnar in mina kvitton, anger och betalar. Jag har angett, ekonomifunktionen har fakturerat och jag har betalat. Jag kan också säga så: Jag är ju inte någon fullständig idiot, om man säger så. Jag har varit heltidspolitiker sedan 1982 — det vore ju, lätt uttryckt — att begå politiskt självmord om man med öppna ögon gör detta under så lång tid. Fullt så dum är inte jag.

I detta avsnitt försöker Sahlin återta sin auktoritet och sin status och återupprätta förtroendet för henne. Den kritiske betraktaren har naturligtvis redan tänkt att vad Sahlin har gjort är just och inget mindre än politiskt självmord. Därför krävs ett tillägg, en förklaring till att betalningen av vissa utlägg har dröjt. Sahlin anknyter direkt:

Varför har det tatt så lång tid? Varför är det fler än jag som har använt det på detta sätt? Har det varit så uppenbart fel eller förbjudet eller alla andra uttryck ni har använt?

Som vi ser nämner Sahlin den uppenbara frågan (Varför har det tatt så lång tid?) men svarar inte utan övergår omedelbart till ett i frågeform maskerat påstående om att flera har gjort likadant och att reglerna för själva användandet inte alls är så enkla som journalisterna låtit påskina.

Frågan som Sahlin själv har tagit upp verkar nu avklarad — i själva verket är den överspelad — och Sahlin tar i stället upp innehållet i fakturorna. Huruvida detta är en överlag strategi för att undvika frågan vet naturligtvis bara Mona Sahlin själv. Att hon inte lyckades dupera journalisterna framgick dock i den efterföljande frågestunden.

Inköpen på kontokortet lyckas Sahlin att få att låta som bagateller:

Det finns några fakturor som är en taxfree-affär och en faktura som är blöjor, Toblerone, cigaretter — två Toblerone till och med.

Blöjorna känner alla föräldrar igen och godsaker har vi också någon gång snaskat i oss. ”Mona är som vi” är budskapet, och precis som vi kan hon hamna i penningknipa. Och tillägget ”två Toblerone till och med” avser givetvis att understryka det bagatellartade i hela affären.

Genom att använda det gamla logiska tricket tertium non datur, ‘ett tredje gives icke’, vill Sahlin få oss att tro att det inte skulle gå att förena ordningssinne med politiskt engagemang

De sk hyrbilarna är uppenbarligen en sjuk punkt. Sahlins genomgång av turerna är nu inte heller lika begriplig som hennes framställning varit tidigare. När hon meddelar att hon efter Expressens frågor reglerat fakturorna och även själv har betalat den del av resorna som hon gjorde i tjänsten, gör hon nog ett misstag: att hon betalar något som hon inte hade behövt betala kan tolkas snarare tyda på ett sjukt samvete än på samhällsansvar. På ett berömt ställe i Hamlet heter det ”The lady protests too much”. Det uttrycket har kommit att stå som en etikett för tillfällena där en person bedyrar sin oskuld så mycket och kanske så obefogat att man frågar sig om inte själva bedyrandet tyder på att vederbörande faktiskt är skyldig.

I senare delen av anförandet återgår Sahlin från försvar till angrepp:

10 november 1995 meddelade Mona Sahlin sin avgång. Pressmöte tillsammans med statsminister Ingvar Carlsson. (foto: Leif R Jansson / SCANPIX)

Detta är inget försvarstal. Jag må ha slarvat med min egen ekonomi — med städningen, om ni vill veta det, med — för annat har varit viktigare: mina ungar, partiet och politiken.

Mot en sådan person ställer Sahlin så den fläckfria politikern:

Felfria politiker ropar ni nu efter, och fläckfria förlutna. Finns dom? Vill vi ha sådana?

Genom att använda det gamla logiska tricket *tertium non datur*, 'ett tredje gives icke', vill Sahlin få oss att tro att det inte skulle gå att förena ordningssinne med politiskt engagemang. Om hon lyckas med sin strategi får hon oss kanske att tänka på politiker som trots uppenbara förtjänster saknar Sahlins karisma och utstrålning, och om hon har fått oss att köpa sin ståndpunkt att hennes förseelser var bagatellartat slarv väljer vi nog i alla fall henne framför en träkmåns. Sin image har Sahlin strax dessförinnan byggt upp:

Jag har valt det här livet själv och jag har älskat varje sekund av det och jag tror också att det har syntts på mig att jag har älskat att vara politiker och jag tror det är därför kanske som jag har mött så mycket uppskattning under dom här åren.

Från den plattformen kan hon gå till angrepp på medierna igen, och det får en mycket verkningsfull formulering när Sahlin angriper journalisterna — inte för att de har gjort sitt jobb utan för att de inte har gjort sitt jobb tillräckligt bra:

Nu ska jag sluta med att säga: vad har ni i medierna ägnat er åt dom här dagarna? Jo, ni har granskat en politiker som kunde bli partiledare. Det är helt OK, det ska ni göra. Men på vilket sätt har ni gjort det? Jag har visat här åtminstone två fall där ni har struntat i att gräva tillräckligt djupt. Var det för att ni visste att grävde ni tillräckligt djupt, så var inte skattegrejen någonting? Hade ni trott på mig när jag sa att det här med kontokortet, det kan inte stämma. Men ni trodde inte på mig. Men ni grävde heller icke och gjorde inte det jobb ni borde ha gjort.

Med eftertryck (icke!) går Sahlin till rättarting med journalisterna på deras egna villkor: ni grävde inte tillräckligt djupt! Att märka är också imperfektformen i "ni har granskat en politiker som kunde bli partiledare". Omedvetet tycks Sahlin trots allt hon säger ha abdikerat. (Bekräftelsen på åtminstone ett halvt steg i den riktningen kom ju kvällen därpå hos Skytte.)

Peter Cassirer

Peter Cassirer var fram till sin pensionering 2002 docent vid Göteborgs universitet.
peter.cassirer@telia.com

Själva avslutningen bjuder på ytterligare en skicklig turnering. Sahlin säger att hon ska skriva till partivännerna och be dem tänka en gång till på vem de vill ha som partiledare.

Men därmed är det inte klart. Om jag skulle vara en bra partiledare så måste jag ha stöd och förtroende och jag måste vilja själv. Det vet jag inte idag, utan det får vi se.

Detta innebär rimligen att det inte räcker med att bara deklarerar att man vill ha Sahlin till partiledare. Det skall mer till. Exakt vad detta är säger hon inte, men det är lätt att tolka som att hon här höjer priset på sig själv genom att göra sig mer svåråtkomlig.

Mona Sahlins anförande betecknades av många som känslösamt. Ur retorisk synvinkel var det sannolikt exakt tillräckligt känslösamt för att verka äkta. Det ställe, där Sahlin verkade ha nära till tårarna, var när hon talade om övergången från att ha varit hela Sveriges och inte minst det socialdemokratiska partiets gulletös till att bli en hackkyckling. (Hon formulerade det mycket tydligt hos Skytte, när hon berättade hur svårt det kändes att från att ha varit *Mona* med hela svenska folket plötsligt bli *Sahlin*.)

Och hade det som sagt bara varit för sin retoriska färdighet i detta försvarstal, där bästa försvar blev angrepp, så vore hennes nominering till partiledare säkert som i en liten ask.

Efterskrift 2007

När Mona Sahlin "abdikerade" och tog sin time out (ett idrottsuttryck som hon visserligen inte myntade men som blev vanligt i vardagslag efter att hon hade använt det) var det nog den allmänna meningen att hennes karriär som politiker var slut. Om hennes försvarstal förekom åtskilliga kannstöperier. En av de ofta utomordentligt dåligt underbyggda åsikterna var att hennes tal varit skrivet av talskrivare och inte henne själv. De språkliga egenheterna i Sahlins tal gör den hypotesen ytterligt osannolik. (Det finns åtskilligt fler exempel på talspråkighet än dem jag anför i analysen.)

Sannolikt fick Sahlin ingen som helst uppbackning av några partistrateger. De skulle i så fall avrått henne från att ta sin time out på Mauritius av alla ställen och de skulle inte ha rekommenderat henne att som första reaktion på Göran Perssons val till partiordförande inför TV-kameran säga "Jag saknar Ingvar Carlsson".

Hon berättade hur svårt det kändes att från att ha varit Mona med hela svenska folket plötsligt bli Sahlin

En viktig del i Sahlins ställning under Carlssons regim var att hon på ett så utomordentligt sätt kompletterade honom. Där han med sin knarriga röst verkade känna sig pressad i tv-framträdanden och ibland tog till en omotiverat hänfull attityd gentemot motdebattören Bildt, som ju var honom retoriskt oerhört överlägsen, körde Sahlin på med sin naturliga, folkliga framtoning. Göran Hägg har i sin retorikbok faktiskt en träffande karakteristik av Mona Sahlin som "klipsk, stockholmsk konsumkassörska". Antagligen till skillnad från flertalet riktiga konsumkassörskor behärskar hon konsten att formulera sig tydligt och slagkraftigt; tv-glimtar från hennes allra första år som politiker visar att hon har kunnat det ända från sin allra första tid som politiker.

Mona Sahlin har idag halva socialdemokratiska partiet med sig men alltså också halva emot sig. Och eftersom hon ju inte är partivännernas förstahandsval är det fortfarande möjligt – om än kanske mindre sannolikt – att man också denna gång kommer att lyckas förintä hennes chanser att bli vald till partiordförande. Denna gång kommer den allmänna meningens argument dock inte att bli hennes slarv med blöjor och Toblerone utan att hon inte har mäktat med att genomföra särskilt mycket av det hon har utlovat under sin senaste tid i regeringen.

Tobleronetalet

Talarstolen. Mona Sahlin 16 oktober 1995.

Addendum till RetorikMagasinet 32/2006.

Nu skall ni få höra min historia. Jag skall gå igenom min ekonomi, jag skall gå igenom jobbet kort, jag skall gå igenom - lite i alla fall - mitt liv som politiker. Jag skall berätta vad jag tycker om media, inte för att ni är skurkar utan berätta hur jag har upplevt de här dagarna, och sedan skall jag berätta om vilka slutsatser som jag har dragit.

Och jag vill säga från början att jag må vara slarvig med mitt liv, men jag är baske mig inte slarvig med vare sig politiken eller med mina ungers liv. Och jag är baske mig ingen oherdlig person och jag är ingen fifflare. Här känner jag mig oerhört stridslysten och jag tror ni kommer att förstå, när jag går igenom min bild, varför jag känner mig så arg.

Först då min privata ekonomi: jag kom av egna orsaker ordentligt efter med min ekonomi på 80 talet, jag gick på kontokorten, vilket jag dessvärre inte var ensam om och jag är också sådan - inte bara i politiken - att har jag dratt på mig och min familj problem, så är det jag som skall lösa dem; jag hade kunnat bett många om hjälp men jag gjorde icke det, och det gick som det gick.

Nu har ni skrivit om två kontokort; det ena, Åhléns, slutbetalades 1993, det andra Diners Club, så skrev Aftonbladet till mig på fredagen och sade att nu har de spärrat det kortet i dag för nu har det kortföretaget tröttnat. Jag svarade till Aftonbladet mycket undrande över hur man kunde spärra ett kort som inte är använt på evigheter och dessutom slutbetalt. Brydde sig någon om detta? Nähä, det var förstasidor, löpsedlar, ännu ett kort indraget, nya avslöjanden.

Jag kollade då själv med Diners Club, ni kan få kopia på brevet, och då skriver de så här: "Skulden reglerades 94-09-5, kortet gick ut i oktober -94, ingen förnyelse gjordes. Vad som skedde i fredags var att vi av misstag kompletterade vår inter-

na spärr, vilket inte borde ha gjorts och vi beklagar att så ändå skett".

Så om detta "nya avslöjande", allt om detta har stått. Jag har också förbisett en TV-avgift en gång, det har också stått i medierna ganska länge. Jag har gjort fel, jag har misskött min ekonomi, jag har också betalat för det, med pengar som man alltid gör när man missköter sin ekonomi. Detta har stått förr, nu har det varit en nyhet igen, "nya avslöjanden om Sahlin", OK.

Kvarskatten: det ska vara häftigt att betala skatt. En minister betalar 300.000 kronor per år i skatt. Så får jag läsa om att jag skulle ha - ja, det har stått olika - 17,000 kronor i kvarskatt som jag har struntat i att betala. Ibland har det stått en mindre summa och ibland har jag undrat, är jag så slarvig, för jag fattade ingenting. Till skillnad från er så kollar jag detta.

Då skall jag läsa så här: Enligt en utredning som gjordes i dag på förmiddagen så finns det en anteckning på arbetsmarknadsdepartementets skatteförteckning från januari 1991 om att Mona Sahlins återstående kvarskatt var 15 800 kronor enligt skattemyndigheten. Det var också det avdrag som min arbetsgivare gjorde. Enligt redovisning - som ni kan se sedan - står det här: kvarskatt, dragen kvarskatt, differens: tomt.

Uppenbarligen var skattemyndighetens besked till arbetsmarknadsdepartementet felaktigt. Kvarskatten var större än vad skattemyndigheten hade sagt till min arbetsgivare, 1 640 kr större. Det har man inte meddelat arbetsgivaren, det blev ett krav på mig, som jag betalade. Jag har alltid betalat kvarskatt, för den dras alltid på lön. I ett fall som gällde 1 640 kr har arbetsmarknadsdepartementet uppenbarligen fått fel uppgifter från skattemyndigheten, varför fullt avdrag inte gjordes. Det kan faktiskt inte jag lastas för. Det är häftigt att betala skatt, kan ni kolla sedan.

Ett antal gånger sedan 1990 så har jag använt det EuroCard-kort som stadsråd har. När man har privata utlägg så är det man själv som lämnar in kvittona. Jag vill bara betona det. Alla kvitton med blöjor, Toblerone och kläder, är det jag själv som har lämnat in till arbetsmarknadsdepartementet; till exempel, där attesterade inte jag eller skrev på en enda faktura, utan det är andra som gör. Jag lämnar in mina kvitton, anger och betalar. Jag har angett, ekonomifunktionen har fakturerat och jag har betalat.

Jag kan också säga så här: Jag är ju inte någon fullständig idiot, om man säger så. Jag har varit heltidspolitiker sedan 1982, jag är mycket medveten om att vi har en offentlighetsprincip i det här landet - att allt man gör på ett departement är offentligt och tillgängligt för vem som så vara - och den seden (?) hyllar jag också. Det vore ju — lätt uttryckt — att begå politiskt självmord om man med öppna ögon gör detta under så lång tid; fullt så dum är inte jag.

Varför har det tatt så långt tid då? Varför är det fler än jag som har använt det på detta sätt? Har det varit så uppenbart fel, eller förbjudet, eller alla andra uttryck ni har använt?

Nu säger många: Ja, men det finns ju så tydliga regler. Det kan ni också se att dom reglerna är långt ifrån tydliga. I ett papper finns det klart utsagt att kortet är endast avsett för tjänstebruk, i ett annat papper så står det till och med hur man skall göra när man har använt kortet privat. Det kanske inte är så att reglerna är så fruktansvärt tydliga. Dom papprena kan ni också titta på, om ni inte har gjort det innan.

Om jag alltså lät nonchalant, som många har uttryckt det, så kan det faktiskt vara så att jag både då, också nu, inte tycker att jag har gjort något fel som har använt detta kort, redovisat och betalt.

Jag skall kommentera några fakturor. Det finns några fakturor som är en taxfreeaffär och en faktura som är blöjor, Toblerone, cigaretter, två Toblerone till och med. Om jag hade avsett att göra något brottsligt här, då måste jag vara en uppenbar idiot som lämnar in detta kvitto, som jag gör till min arbetsgivare.

Sedan har jag inte sett själv hur fakturan sedan ser ut från EuroCard och vad som faktureras mig. Självklart ska jag betala allt som är privat, men det är väl rätt uppenbart om man lämnar in ett kvitto där det står blöjor och två Toblerone. Mitt handskrivna kort som - alla er har väl publicerat det - som gällde bankomatuttagen, och det framgår väl av det handskrivna kort jag då skrev, som jag också förstås visste var

offentlig handling, att detta kändes inte så bra, eftersom det inte är avsett att användas i den omfattningen för kontantuttag, vilket jag också skrev och också angav. Det hände ändå en gång, två gånger till i april — allt är reglerat och sedan i april, sex månader innan någon journalist frågade mig om detta, så har detta kort icke använts för något som helst privat.

Den sena fakturan. Det är riktigt att jag fakturerades för två hyrbilar, som användes i december förra året och i april, först den 29 september, och då vill jag säga följande om detta: Faktureringen gjordes på min egen begäran mer än en vecka innan Expressen hade sin första artikel om saken. När jag första gången såg kontokortsfakturan och de här två hyrbilarna utgick jag ifrån att dom hade jag använt i tjänsten, precis som jag varje gång jag hyr bil avgör och vet om det är för privat eller för jobbet som den skall användas. I april, när jag lade kortet åt sidan -jag har icke använt det privat sedan dess - bestämde vi också att vi skulle ha en genomgång under hösten för att ta upp vad som är förmånsvärde och inte, när deklARATIONERNA skall göras. Jag har nu tittat i min kalender för de här dagarna och det är så att jag har använt de här bilarna i tjänsten, men när vi satt och gick igenom, så ville jag vara på den säkra sidan och jag betalade allt det själv, bad om det själv och det gjordes också några dagar efteråt.

Nu skall vi se var vi var... Jo, sen har jag ett nytt avslöjande, då, som ni inte har hittat, för nu skall alla kort på bordet - men snart har jag ingen aning om vad det är för kort ni vill se - men jag har hittat en faktura till. Ett taxikvitto på 170 kronor, där jag, prudentlig som jag är, också har angett på fakturan att det var privat, och det var när jag fick problem här i somras och fick åka akut till sjukhuset, det är 02.03, från bostaden till Södersjukhuset, det är prydligt angett och nu också betalt.

Jaha, allt detta är nu föremål för riksåklagarens bedömning. Jag välkomnar den. Jag hoppas på en förundersökning. Jag har också kontaktat två advokater; Lars Viklund och Claes Borgström, som hjälper mig med detta. Jag är stridslysten och jag skall slåss, för jag är icke ohederlig och jag är ingen fifflare.

Nästa punkt. Varför kan ett liv, som ni nu trycker ihop på några sidor - för det är faktiskt ett helt liv - se så fruktansvärt rörigt ut och se så slarvigt ut, och det här är inget försvarstal. Jag har hållit på i 23 år med politik, jag har fött fyra ungar under den tiden. Ni vet alla, man jobbar kvällar, helger, offentligheten, tillgängligheten för alla er, vilket ni inte kan

klaga på att jag inte har ställt upp under åren. Telefon som går dygnet runt, fax, hot, trakasserier, bajs i brevlådan, kondomer i brev - ändå har jag älskat varenda sekund av det här livet. Jag må ha slarvat med att sköta min egen ekonomi - med städning, om ni vill veta det med, för annat politiken var viktigare: mina ungar, partiet och politiken. Och jag säger inte det här för att någon ska tycka synd om mig, för att jag har valt det här själv, men för att försöka beskriva vilket annorlunda liv man har som politiker.

Många har sagt till mig: "Vilket lyxliv ni lever, ni har hög lön, ni bor på lyxhotell, ni äter på lyxrestaurang", och själv får man försöka förklara — tänk att man längtar hem på kvällarna, men man måste göra det ibland, och att man hellre äter falukorv med ungarna än käkar entrecôte med LO. Jag har valt det här livet själv och jag har älskat varje sekund av det, och jag tror också att det har syntts på mig att jag har älskat att vara politiker och jag tror att det är därför kanske som jag har mött så mycket uppskattning under de här åren.

Kan jag tycka att det är kul igen, kan partiet tycka att jag är bra igen? Felfria politiker ropar ni nu efter, och fläckfria förflutna. Finns dom? Vill vi ha sådana? Ja, det får andra svara på. Jag bara vet att demokrati förutsätter inte bara aktiva medborgare, utan också att det finns någon på andra ändan demokratin som vill stå upp för att vara politiker.

Nu ska jag sluta med att säga: vad har ni i medierna ägnat er åt de här dagarna? Ja, ni har granskat en politiker som kunde bli en partiledare, det är helt okej, det ska ni göra. Men på vilket sätt har ni gjort

det? Jag har visat här åtminstone två fall där ni har struntat i att gräva tillräckligt djupt. Var det för ni visste att grävde ni tillräckligt djupt så var inte skattegrejen någonting? Hade ni trott på mig när jag sade, att det här kontokortet, det kan inte stämma, men ni trodde inte på mig, men ni grävde heller icke och gjorde inte det jobb ni borde ha gjort.

På vilket sätt har ni jobbat och vilka proportioner har det här fått, det är upp till er att svara. Det är mig det handlar om, jag har granskats i många år, allt det ni har grävt fram nu har varit offentligt hela tiden. Jag skall granskas, men, ni har också gjort något annat. Ni har ringt om mina syskons ekonomi - ursäkta mig, men vad har det med min roll som politiker att göra? Ni kollar så kallade tips och gör det med mig. Tips som är: har du legat med den och den — vad har det med det här att göra? Varför förolämpar ni mig genom att ens fråga?

Aftonbladet - Leif Kasvi heter du väl - får ett tips om att Mona har ett kriminellt förflutet. Han dundrar hem med denna förfrågan till min 17-åriga dotters pappa, som jag bod-

de ihop med för 17 år sedan, och frågar honom om detta — ursäkta, vad har detta med nåt att göra, fränsett att det inte var sant, men det är det väl ingen som bryr sig om?

Elisabet Höglund får ett tips om att Bosse, alltså min man, skulle ha sjukskrivit sig felaktigt. Givetvis var det fel, men hon ringer ändå och frågar — ursäkta, vad har det med min roll som politiker att göra?

Ni är på mina barn och frågar, hörrudu, när mamma köper leksaker till er, brukar hon ha kort eller kontanter? Ursäkta mig.

Ni filmar in i köksfönstret och säger att hon drar sig undan i radhuset. Om man inte har två dar att fundera när man bitt om det. Ni smyger med teleobjektiv i sovrummen. Jag känner mig smutsig, men jag undrar också hur ni som har varit en del av det har jag nu beskrev, hur ni känner er — det får ni svara på.

Det jag undrar är varför mina nära och kära skall behöva smutas ner, de också. Skall ni plåga någon, så plåga mig, men ge sjutton i mina syskon, mina ungar och mina fd pojkvänner.

Mina slutsatser i dag är två. För det första, jag välkomnar en förundersökning som jag har sagt. Man skall inte ha politiker som fifflar och det har inte jag gjort. Min andra slutsats det är då min så kallade kandidatur. Det jag sade när jag hade presskonferenser på partiet, det var, att om partiet vill ha mig som partiledare då tror jag att jag kan vara en bra partiledare. Kan jag det nu? Vill partiet ha mig nu? Vill jag ställa upp nu? Finns det någon som kan lita på mig nu? Ja, det vet jag inte.

För partiet och mig och min familj så behöver vi time out en stund. Förundersökningen tar sin tid och självklart är utgången av den viktig. Och sen då? Ja, dom enda som kan — och ska — välja partiledare, det är mitt parti och dom medlemmarna i det partiet. Det är inte Expressen, det är inte Aftonbladet, det är inte ens opinionsundersökningar. Vi får väl se vad tiden ger. Jag bara känner så idag.

Jag skall skriva ut till mina partivänner ungefär det jag har berättat för er här i dag, be dom tänka en gång till på vem dom vill ha som partiledare. Men därmed är det inte klart. Om jag skulle vara en bra partiledare så måste jag ha stöd och förtroende och jag måste vilja själv.

Det vet jag inte i dag, utan det får vi se.

